

Han Vermeulen schrijft biografie

ds. L. Gebraad (1894-1980)

De zetbaas van Flakkee

Johan Vermeulen uit Meteren had bij hoog en laag beweerd dat het boek over ds. L. Boone uit 2017 zijn laatste zou zijn. Hij had als reden daarvoor aangevoerd dat veertig boeken een mooi getal was om te stoppen, en hij zag het tegelijk als zijn ‘magnum opus’, zijn hoofdwerk. Mooi moment om er dan een punt achter te zetten. Maar het werd een komma, want inmiddels ligt zijn volgende boek in de schappen. Over ds. L. Gebraad uit Sint-Philipsland, een pil van 384 bladzijden.

De auteur J.M. Vermeulen volgt Lodewijk Gebraad als arbeidersjochie, boerenknecht, zetbaas, ouderling en gemeenteraadslid tijdens crisisjaren, inundatie, oorlogsjaren en watersnoodramp. Hij beschrijft zijn kerkelijke loopbaan, inclusief twee kerkwisselingen, vanuit tot nu toe onbekende en exclusieve bronnen. Tijd voor een aantal vragen.

Je noemt het compleet nieuw, hoe kan dat?

Mijn eerste biografie over ds. Gebraad verscheen in 1996, dat is bijna 25 jaar geleden. De aanhoudende vraag naar dat boek deed mij besluiten een compleet nieuwe biografie te schrijven. Archieven en beeldbanken zijn nu beter toegankelijk en mijn eigen archiefkasten aanmerkelijk voller. Ook heb ik er na mijn werkende leven meer tijd voor. Hierbij komt dat de coronabeperkingen leidden tot een soort huisarrest, wat voor mij automatisch tekstschrijven betekende. Nu kunnen de gegevens nog worden vastgelegd, straks misschien niet meer.

Hoe kun je zeggen dat de biografie ‘dubbeldik’ is?

Het eerste boek telde ruim 70.000 woorden, die ik heb herschreven tot minder dan 50.000. Ik heb nu een heel andere schrijfstijl dan toen; directer en compacter, en probeer met minder woorden meer te zeggen. Het nieuwe boek telt zo’n 127.000 woorden. Er is dus een compleet boek bijgekomen en ook nog eens twee preken. De onderwerpen zijn veel meer uitgediept. De familie leverde foto’s en gegevens. Zijn voorgeslacht kwam uit Oud-Vossemeer, Steenberg en Oude-Tonge. Ik vertel hoe ze op Flakkee terecht kwamen, hoe ze aan de kost kwamen en wat ze daar beleefden.

Wat betekent het dat hij zetbaas werd?

Dat was een enorme promotie. Hij was van 1912 tot 1924 boerenknecht in Stad aan ’t Haringvliet bij Bram van den Tol. Hij kon natuurlijk geen eigen boerenbedrijf starten, maar was er als de kippen bij toen hij hoorde dat Jaap van Nieuwenhuizen uit Nieuwe-Tonge een zetbaas of zetboer zocht voor zijn grote boerderij Nooit Gedacht aan de Duivenwaardsedijk. Jaap moet erg onder de indruk van Lood Gebraad zijn geweest. Die ging dus tegen vast loon of provisie een royaal boerenspul beboeren en beheren. Het ging hem prima af.

Had hij nog andere bezigheden?

O ja, volop. Hij kreeg steeds meer bezigheden, die allemaal tijd vroegen en de liefde van zijn hart hadden. De boerderij werd hem rond 1935 eigenlijk teveel. Hij was in 1934 ouderling geworden in de hervormde kerk en in 1935 voorzitter van de kerkenraad en ook nog eens gemeenteraadslid. En hij leerde al vier jaar bij ds. Jan Polhuijs voor godsdienstonderwijzer. Hij volgde zijn levensroeping en ging zijn boerenwerk afbouwen. Hij pachtte in 1936 een boerderijtje van de gezusters Zegers uit Sommelsdijk en kon nu zelf zijn tijd indelen. Hij slaagde voor godsdienstonderwijzer en was bijna elke zondag weg om elders in het land Gods Woord te spreken.

Gemeenten

Eind februari 1944 werd Nieuwe-Tonge onder water gezet. Het Duitse leger vond het een effectief verdedigingsmiddel om een geallieerde luchtlanding te voorkomen. Ook Gebraad raakte in één klap alles kwijt. Het bestuur van de Leersumse evangelisatie had hem en zijn gezin uitgenodigd om daar het einde van de oorlog af te wachten. Ook twee zussen kwamen mee. Hij vertrok in 1950 naar Tholen en in 1953 naar Capelle aan den IJssel.

Hij ging in 1956 naar Sint-Philipsland en werd er twee jaar later predikant. Zijn belevenissen daar zijn nauwkeurig beschreven omdat ik de notulen van kerkenraad en ledenvergaderingen mocht inzien. Dat geeft een nauwkeurig beeld van de bijna 24 jaar dat hij deze gemeente diende. Zo volgde ik hem al die jaren tot hij in 1980 overleed.

Waarom geef je je boeken zelf uit?

Omdat ik er plezier in heb en alles zelf wil regelen. Het hele traject: vanaf het eerste plan tot en met het verkopen. Een uit-



gever zou zoveel foto’s en tekstkaders wellicht niet opnemen. Veel te luxe en veel te duur. Sommige uitgevers laten hun boeken in Polen produceren, da’s veel goedkoper, maar dan heb je nergens zicht meer op. Ik kruip zelf met mijn vormgever twee dagen achter een beeldscherm en geef duidelijk aan hoe ik het wil hebben. En ik geniet van de contacten met boekhandels, kerken, particulieren en met de media.

Hoe typeer je het boek?

Het is een mix van drie dingen. Het boek zit boordevol tot nu toe onbekende kerkhistorie. Het is met 190 illustraties ook een prachtig kijkboek; alles wat er aan foto’s te vinden was, zit erin. Dan gaan ze tenminste niet verloren. Ik heb ook alle preken van hem nog eens beluisterd en de mooiste passages afgedrukt in de vorm van kaderteksten, ongeveer 150 in totaal, op zo’n 45 bladzijden. Het boek is dus een mix van kerkhistorie, meditatie en beeld; een soort tijdschrift eigenlijk. Ook zijn twee preken van hem opgenomen.

Hoe kijk je erop terug?

Bij het afronden van dit werk, kijk ik met weemoed op de tijd

van ds. Gebraad terug en waardeer ik mijn oude vriend des te meer. Hij en zijn vrouw kwamen vaak bij ons thuis. Ik ben veel met hem opgetrokken en was tien jaar organist. Elke zaterdagavond lagen de psalmbriefjes om half zeven op de schoorsteenmantel klaar. Toen hij steeds moeilijker kon lezen, schreef ik allerlei teksten met viltstift voor hem uit. Veertig jaar geleden stierf hij. Bij het schrijven van dit boek heb ik hem pas echt goed leren kennen als een oprecht man met een groot empathisch vermogen. Hij probeerde het anderen zo makkelijk mogelijk te maken; zorgzaam, menselijk, behulpzaam, zoals hij vroeger als hospitaalsoldaat al was. Een trouw en vroom prediker, die alles heeft gegeven voor de dienst van zijn Zender, tot zijn laatste levensuren toe. Ik ervaar het als een groot voorrecht, dat ik twee keer de biograaf mocht zijn van de dominee van Sint-Philipsland en de zetbaas van Flakkee.

Het boek is te bestellen via website www.tekstservicevermeulen.nl. Het ligt ook in alle christelijke boekhandels. In Sint-Philipsland is het via Oud Gereformeerde Gemeente bij ouderling G. van Dijke, Achterstraat 50 ook te halen.